بسم الله الرحمن الرحیم

...

کارگاه تقریر نویسی

جلسه ۱ تا ۵

مدرس

استاد سید مجتبی امین جواهری

کانال ملاحظات و محاکمات در ایتا

Aminjavaheri.com

جلسه پنجم

خلاصه مطالب بیان شده

طلبه : علی اکبر سالارکیا

سال تحصیلی : ۰۰ - ۹۹

بسم الله الرحمن الرحیم

جلسه پنجم

جلسه قبل مباحث تقریر نویسی بررسی شد

در جلسه اول اگه یادتون باشه چنین از چنین مطالبی شروع کرده بودیم :

مرحله اول : جذب و ضبط (سیاهه نویسی درس)

مرحله دوم : تعمیق و فرآوری مطالب (تقریر و مشاوره)

مرحله سوم : عرضه محتوا (نویسندگی)

مرحله چهارم : چاپ و نشر (مخاطب شناسی و جریان سازی)

که این جلسه ۲ مرحله آخر را بررسی می کنیم.

اگر یادتون باشه برای این دوره ۲ هدف را بیان کردیم.

۱- ارتقاء سطح کیفی تحصیلی

که ذیلش گفتیم برای اینکه دوستانمان بتوانند از فرصت های علمی شون بهتر استفاده کنند .

۲- تبدیل سنت شفاهی به سنت مکتوب

که این را آسیب شناسی کردیم و گفتیم که مدت هاست که در حوزه های علمیه دارد همه چی بر ملاک و متر عنصر شفاهی انجام می شود که این اصلا مطلوب نیست.

هدف اول رو در جلسات گذشته توضیحاتش را دادیم.

اما توضیح هدف دوم را در این جلسه که جلسه آخر هست میخواهیم بیان کنیم.

اینکه ما چگونه می توانیم تولید مکتوب داشته باشیم؟

البته به این نکته توجه داشته باشید که اینطور نیست که دیگه ما در این جلسه از هدف اول خارج بشیم و دیگه این جلسه هیچ ثمرۀ علمی ای ندارد . بلکه شما اگر مطالبی را که آموخته اید را تبدیل کنید به درس گفتار در

این صورت فهم شما از درس مربوط تکمیل می شود . پس این مطلب صرفا یه بحث کاری و معیشتی نیست که فکر کنید .

حالا میخواهیم این مسأله را مطرح کنیم که اولا : نوشتن درس گفتار یعنی اینکه : تقریر خودتون رو تبدیل کنید به یک درس گفتار ، به یک اثر مکتوبی که بقیه هم می توانند از آن استفاده کنند، اولا : برای خودتان خیلی مفید هست. چون اگر بخواهید آن مطلب را درس بدهید، اگر بخواهید آن مطلب را نشر دهید یا هر کار دیگری کنید ، دیگه آن را در اختیار دارید و همه مطالبی که یاد می گیرید به آن ضمیمه می شود. پس به مسأله درس گفتار به شکل صرفا معیشتی فکر نکنید چراکه توضیح دادیم که در مورد اینکه خودتون علم تون کامل بشه هم بسیار مؤثر هست.

نکته اول : نگارش درس گفتار ، آثار و برکات علمی و تدریسی یا تحصیلی نیز دارد.

نکته دوم : درس گفتار چیست ؟

۳ مدل وجود دارد برای توضیح درس گفتار.

ابتدا این ۳ مدل رو توضیح می دهیم بعدش بیان می کنیم که کدام یک از این ۳ مدل در درس گفتار مد نظر ماست و در حقیقت به آن می توانیم درس گفتار گوییم. و آن را درس گفتار تلقی کنیم.

مدل اول : تنظیم و عنوان بندی پیاده نوار (سیری کامل در اصول فقه آیت الله فاضل لنکرانی)

این کتاب یعنی : سیری کامل در اصول فقه مطالبی که آیت الله فاضل فرموده اند را واو به واو داخل این کتاب منعکس کرده . اما ما به این کتاب نمی تونیم بگیم که سنت شفاهی رو به سنت مکتوب برده. چراکه این پیاده نویسی صوت هست و این برای کسانی خوب هست که مثلا : حوصله گوش کردن صوت را ندراند.

مدل دوم : تنظیم، عنوان بندی و بازنویسی درس گفتار (آموزش عقاید، آموزش فلسفه آیت الله مصباح . رحیق آیت الله جوادی ، شرح مختصر شهید مطهری)

برای دوستانی که کتاب آموزش عقاید مصباح را دیده اند . این مطلب را بدانید که این کتاب در حقیقت تدریس شفاهی استاد هست که در قالب کتاب در آمده و اگر صوت های ایشون از این کتاب را گوش کنید مطالبی عائدتان می شود که با خواندن این کتاب به آن ها نخواهید رسید لذا توصیه می کنم که صوت های ایشون رو هم وقت کردید گوش کنید. – این آموزش عقاید را در یک مسجدی بیان فرمودند - کتاب آموزش عقاید آیت

الله مصباح مانند سیری کامل مرحوم آیت الله فاضل نیست بلکه کاملا یک اثر مکتوب است – و لوازم اثر شفاهی را ندارد – کامل انگار نویسنده کتابی نوشته .

تفاوت عمده مدل دوم با مدل اول : مدل اول زمینه شفاهی دارد. ولی مدل دوم یک اثر مکتوب مستقل است.

مدل اول خودش در واقع بازتاب درس شفاهی است : مثلا : سیری در اصول فقه . خب فردا یا هفته بعد استاد آمدند سر کلاس بعدش استاد خواستند که خلاصه مطالب هفته قبل یا دیروز را برای اینکه برای حضار یادآوری بشود بیان فرمودند . خب طبعا برای حضاری که در درس شفاهی شرکت کرده اند چون فاصله شدن بیان آن مطالب خوب هست و یادآوری می شود برایشان اما برای من که دارم این مطالب را می خوانم خب بین جلسه قبلی و جلسه بعد یک صفحه فاصله است و این صفحه زدن یک ثانیه طول می کشد لذا اینکه خلاصه را بخواهیم ما نیز بخوانیم خب برایمان خسته کننده می شود چراکه مطلب یک ثانیه پیش که دیگه نیاز به یادآوری نداره.

یا مثلا : جمع بندی ها در مدل اول و مدل دوم فرق می کند. اینکه مطلب چقدر بدون زوائد و حواشی به طالب علمی که دارد کتاب را می خواند . باز می گردد به نوع نگارش درس گفتار.

مدل سوم : نگارش کتاب بر اساس اندیشه های استاد مثل : کتاب جواهر الاصول که از حالت درس گفتاری خارج و فهم مقرر از اندیشه های امام است.

مانند: تقریر آیت الله سبحانی از درس اصول مرحوم امام

این مدل سوم : فهم شاگردان است. در این مدل تصرف شاگرد و تنظیم کننده در عبارت استاد بیش تر مدل های قبلی است. یعنی در این مدل دیگه شاگرد کامل داره فهم خودش را ارائه می دهد. لذا : خواندن کتاب جواهر الاصول ما را با تقریر آیت الله سبحانی از درس اصول مرحوم امام آشنا می کند.

در مدل دوم هم تنظیم کننده تصرف می کند ولی تصرف او موضوع و محتوای کلام استاد را تغییر نمی دهد. یعنی: امانت محتوایی رعایت می شود اگرچه در فرم تغییراتی حاصل می شود. اگرچه مثلا: یه بخشی میشه اشاره یه بخشی میشه مقدمه یه بخشی و ... . یا مثلا: گاهی اوقات به تشخیص تنظیم کننده هر دو جلسه شده یک جلسه و از این قبیل یعنی در مدل دوم موضوع و محتوا ثابت هست و تغییرات فقط فرمی است.

که تقریر جامع هر درسی میشه تقریبا همان درس گفتار با مدل سوم.

خب در مورد درس گفتار توضیحاتی که لازم بود عرض شد.

اما مرحله سوم یعنی : عرضه محتوا . خودش چند بخش دارد:

بخش اول : تهیه متن اولیه

۱- پیاده کردن صوت استاد

که حالا یا خودتان پیاده کنید صوت استاد را یا بدهید دیگران این کار را انجام بدهد و به شما تحویل دهند. نکته اینجاست که سیاهه نویسی برای این بخشی کافی نیست و باید صوت کامل خط به خط موجود باشد لذا باید صوت پیاده بشود.

۲- مطالعه اجمالی متن پیاده شده

۳- نوشتن شناسنامه ای برای هر جلسه (موضوع کلی و موضوعات جزئی ، محدوده، متن خوانی از کتاب، استاد، مقرر،)

خلاصه که یک شناسنامه ای تهیه کنید برای هر پیاده صوتی که به دستتون می رسد.

٤- عنوان بندی برای پاراگراف های متن پیاده شده (باید با توجه به موضوع پاراگراف ها تنظیم شود) هر پاراگراف یک عنوان نیاز دارد.

متن پیاده رو میذارید جلوتون شروع می کنید برای هر پاراگراف یک عنوانی را انتخاب می کنید ، اون عنوان نباید عنوان روزنامه نگاری (ژورنالیسی) باشد بلکه باید توضیح دهنده محتوای پاراگراف باشد . یعنی طوری که وقتی عنوان پاراگراف رو ببینید متوجه بشوید کامل که این توضیح پارگراف که ذیل فلان عنوان آمده چه میخواسته بگوید.

۵- تهیه فهرست تفصیلی

از جمع عناوینی که انتخاب کرده اید بایستی یک فهرست تفصیلی انتخاب کنید. یعنی؛ هر پاراگرافی یک نماینده ای (عنوانی) در فهرست تفصیلی شما دارد.

٦- تعیین نسبت عناوین در فهرست (در این مرحله می توانید از تقریر خود کمک بگیرید چون شما قبلا این کار را در تقریر نویسی انجام داده اید)

یعنی در این مرحله دیگه کامل مشخص می کنید که عناوینی که در فهرست تفصیلی داشتید چه وضعیتی نسبت به هم دارند کدام یک از این عنوان های کلی تر و کدام جزئی تر و به عبارتی زیر مجموعه ها و سر مجموعه ها را مشخص می کنید . یا به بیانی دیگر: عناوین مادر و عناوین زیر مجموعه را کامل دیگه در این مرحله باید مشخص کنید.

۷- حذف قسمت های تکرار، بی ربط، خارج از موضوع و نا مفهوم

مثلا : استاد یک سری خاطره گفتن سر کلاس. یا مثلا : بعضا شاگرد ها سر کلاس سؤال هایی پرسیدند که در راستای تکمیل بحث نبوده بلکه بی ربط بوده نسبت به کلاس که در عین حال استاد جواب ایشون رو میخواد کامل بده. یا همانطور که قبلا گفتیم بخاطر اینکه جلسات شفاهی بعضا با فاصله چند روزه برگزار میشده لذا استاد مطالب را تکرار می کنند یا خلاصه می گویند و تکرار می کند. که خب این ها برای کسی که میخواهد کتاب را بخواند ملال آور می شود. لذا این قسمت ها باید شناسایی و حذف بشوند.

نکته : سؤال های شاگردان ۲ دسته اند : مطلب استاد را تکمیل می کنند. ۲- زائد و بی ربط هستند. ضمنا دوستان به این نکته توجه داشته باشید که وقتی که میخواهید سؤال هایی که مطلب استاد را تکمیل می کنند داخل اثر مکتوب ثبت کنید اینطور نباشد که بنویسید سؤال دو نقطه بعد سؤال مطرح شده را بنویسید بلکه باید مطلب سؤال که تکمیل کننده بحث بوده را در مطلب استاد هضم کنید. و مزج کنید.

۸- بررسی تقدم و تأخر مطالب با توجه به تدریس استاد و اصلاح فهرست تفصیلی

مثلا می بینید که استاد فراموش کرده یک مطلبی را در ابتدا بگه بعدش آخر کار میگه این مطلب را فراموش کردم در ابتدای کار بگویم. خب چنین چیزی عنوانش را باید زودتر بیاورید چون استاد فراموش کرده که الان آخر گفته اگر فراموش نکرده بود در سیر منطقی باید اول می گفت لذا شما چنین عناوینی رو مقدم کنید. یا مثلا می بینید که یکی از شاگردان سؤالی می پرسد بعدش استاد می گوید که ای کاش این مطلب رو زودتر می گفتم. یا مثلا برعکس : میگه من از قصد این را اول نگفتم . اگر استاد یک مسیری را برای تبیین مطلب در نظر داشته برای رعایت اصل امانت باید این سیر استاد را داخل اثر مکتوب منعکس کنید.

بعد از این ۸ مرحله شما الان یک متنی را دارید که زوائد آن حذف شده و یک فهرست تفصیلی شسته رُفته ازش در دست شماست.

اما بخش دوم : نوشتن متن نهایی

باید در این بخش متن توسط شما نوشته بشه البته با رعایت اصل امانت یعنی موضوع و محتوای استاد ثابت باشد. اگر متن توسط شما نوشته نشده باشد خب این میشه مدل اول اگر هم امانت در آن رعایت نشود و به

زبان و بیان شده باشد که میشه مدل سوم که تقریر شماست و نمیشه به عنوان اندیشه آن استاد روی آن مکتوب حساب کرد.

۱- نگارش متن با توجه به فهرست تفصیلی اصلاح شده و بازبینی متن تعابیر استاد ذیل هر عنوان

دوستان عنوان بندی با نمایه زنی تفاوت دارد. عنوان بندی همانطور که بیان شد یعنی؛ خلاصه و چکیده محتوای پارگراف مربوط باید در عنوان مربوط بیاید. این اسمش نمایه زنی نیست. نمایه زنی به معنای حرفه ای اش باید بررسی شود که تخصص خاص خودش را دارد.

شما باید الان برای هر عنوان یک متنی را نگارش کنید البته با رعایت ذهنیت استاد از آن پاراگراف و از آن عنوان. قطعا متنی که شما می نویسید خیلی خیلی خلاصه تر هست. اما در بازنویسی باید طوری بازنویسی کنید که بدون هیچ دغدغه ای مطلب استاد منتقل شده باشد. نکته : ببینید دوستان استاد در تبیین شفاهی چون نگران این هست که الان مخاطبش این مطلبی که گفته فهمیده هست یا نه به شیوه های مختلف تکرار می کنید با مثال زدن با توضیح های مختلف تئوری و .... . اما در هنگامی که شما داری همان مطلب رو مکتوب میاری خب طبعا همان مطلب استاد را می تونی بنویسی و عینا همان را برسانی لکن چون ذهنت تون با اون فضای شفاهی فرق داره خیلی مختصر و مفید مطالب رو بیان می کنید در عین حالی که کاملا قابل فهم هست و بجای اینکه یک تدریس استادی بشه ۲۰ جلد کتاب با این کار شما میبینید توی ۲ جلد سر و تهش هم میاد و خیلی هم مفید و مؤثر خواهد بود.

۲- اضافه کردن بخش های مورد نیاز برای تقویت و ارتقای سطح علمی نوشته و راحتی در دسترسی به نکات مورد اشاره استاد (ابهام زدایی و تنظیم عبارت های نگارش شده.)

یعنی باید بیشتر مطلب را بپرورانید. مثلا: استاد در تدریس شفاهی می فرماید که این مطلب هم برمیگرده به اون مطلبی که در فلان جا گفتیم دیگه. خب این رو شده شما در پاورقی بیارید یا در متن کتاب خلاصه یه جوری اون ارجاعی که استاد دادند در تدریس شفاهی شون رو باید متذکر بشوید. چراکه گفتیم در اثر مکتوب خواننده اثر نباید با خواندن این کتاب نیاز باشد به چند جای دیگر مراجعه کند تا مطلب کتاب را بفهمد .

خب مثلا : یک شاگرد و استادی هفت ساله با هم بودند خب خیلی مطالب را استاد مجدد تبیین نمی کنه ولی شما باید حواستون باشه که این ها را دقیق در اثر مکتوب توضیح بدهید.

۳- پاراگراف بندی و تنظیم ضرب آهنگ محتوایی اثر

تحت یک عنوان ممکن است چند پاراگراف باشد خب اینکه کدام جای هر کدام از این پاراگراف ها باید کجا باشد. بخش های مختلف پاراگراف را باید تنظیم کنید. جملات آغازین پاراگراف باید توضیح دهنده کلی عنوان باشد. پس شروع پاراگراف باید با تیتری که بالاش هست مرتبط باشد. محتوای جملات آغازین پاراگراف باید مدعی ادامه پاراگراف باشد. مثلا: ادله و اینها در جملات میانی پاراگراف میاد. در جملات پایانی پاراگراف هم باید جملات آغازین پاراگراف جمع بندی بشود.

و یه نکته مهم: جمله آخر پاراگراف قبلی با مقدمه سازی کند برای جمله نخستین پاراگراف بعدی.

٤- بررسی ارجاعات، پاورقی ها و اصطلاحات با نقل قول های درون متن

٥- فهرست بندی درس

٦- مرور نهایی

بخش سوم : ویراستاری محتوایی

این بخش توضیحاتی دارد که این جلسه جاش نیست انشاءالله اگر خواستید در دوره های ویراستاری شرکت کنید. جناب استاد مجتبی امین جواهری توفیق داشتند در مدرسه اسلامی هنر نزد استاد ابوالفضل طریقه دار این حرفه رو یعنی ویراستاری رو آموختند.- که ایشون رو یکی از بهترین ویراستار های کتب علوم اسلامی و معارف اسلامی می دانند که در قم رفت و آمد دارند –

بخش چهارم : ویراستاری فنی و ادبی

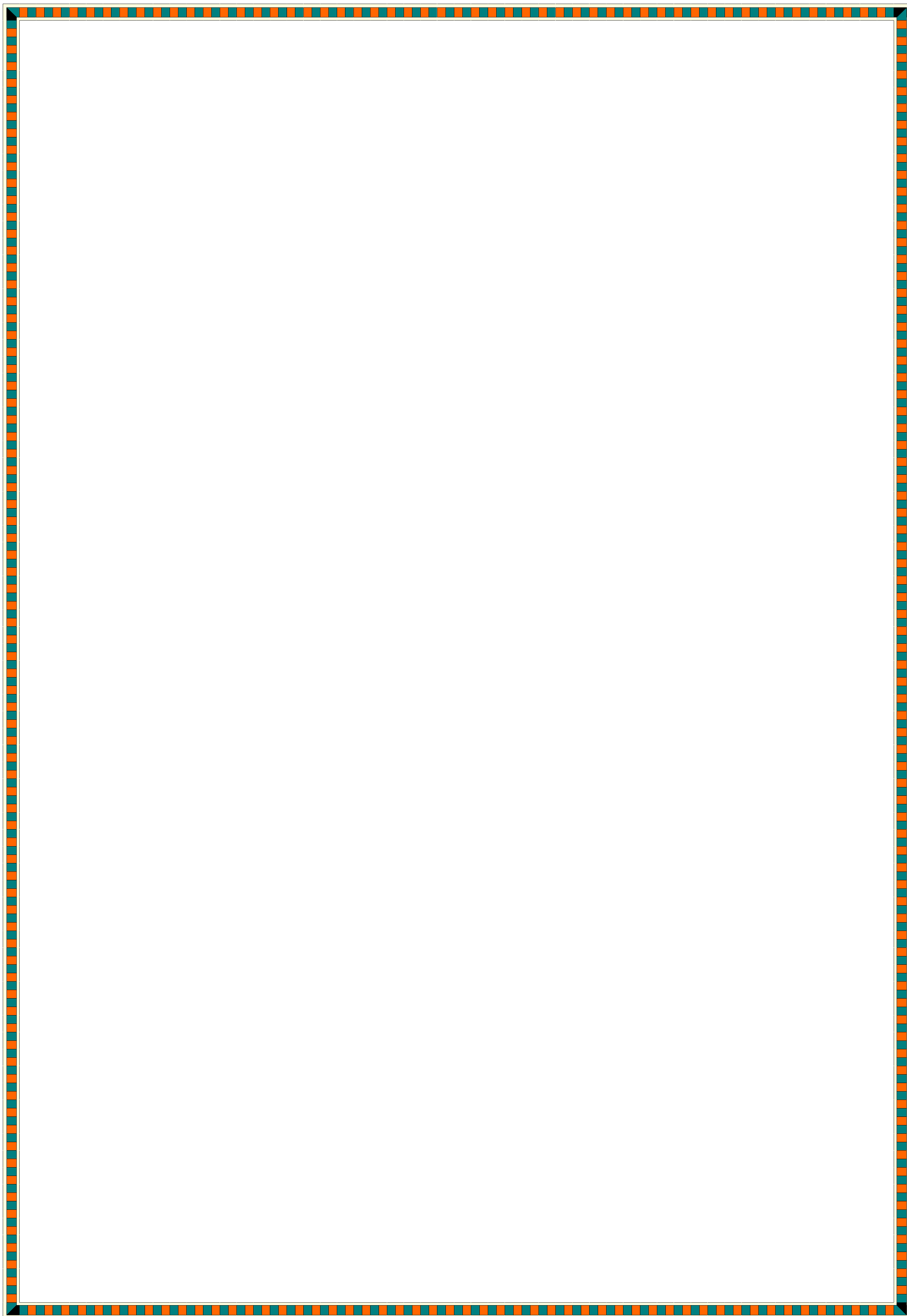
پایان جلسه پنجم

امیدوارم که انشاءالله این جلساتی که گذشت مفید و سومند بوده باشه و بهرهٔ کافی رو برده باشید به برکت صلواتی بر محمد و آل محمد.

اللهم صل علی محمد و آل محمد و عجل فرجهم

والسلام

۲۱ آذر ۱۳۹۹ ه.ش

تخته کلاس- جلسه پنجم کارگاه تقریر نویسی- استاد سید مجتبی امین جواهری

مروری بر مراحل تقریر و درس گفتار:

- مرحله اول جذب و ضبط (سیاهه نویسی درس)
- مرحله دوم: تعمیق و فرآوری مطالب (تقریر و مشاوره)
- مرحله سوم: عرضه محتوا (نویسندگی)
- مرحله چهارم: چاپ و نشر (مخاطب شناسی و جریان سازی)

دو هدف کلی دوره

- هدف اول : ارتقای کیفی سطح تحصیلی و علمی
- هدف دوم: تبدیل سنت شفاهی به سنت مکتوب

نکته اول: نگارش درس گفتار آثار و برکات علمی و تدریسی یا تحصیلی نیز دارد

نکته دوم: مدل های درس گفتار چیست؟

- مدل اول: تنظیم و عنوان بندی پیاده نوار (سیری کامل در اصول فقه آیت الله فاضل)
- مدل دوم: تنظیم، عنوان بندی و بازنویسی درس گفتار (آموزش عقاید، آموزش فلسفه آیت الله مصباح، رحیق مختوم آیت الله جوادی. شرح مختصر منظومه شهید مطهری و ...)
- مدل سوم: نگارش کتاب بر اساس اندیشه های استاد مثل کتاب تهذیب الاصول که از حالت درس گفتاری خارج و فهم مقرر از اندیشه های اصولی امام خمینی(ره) است.

مرحله سوم یعنی عرضه محتوا خود چند بخش دارد:

بخش اول: تهیه متن اولیه

۱ پیاده کردن صوت استاد

۲ مطالعه اجمالی متن پیاده شده

۳ نوشتن شناسنامه برای هر جلسه (موضوع کلی و موضوعات جزئی، محدوده متن خوانی از کتاب، استاد، مقرر، ...)

٤ عنوان بندی برای پاراگراف های متن پیاده شده (باید با توجه به موضوع پاراگراف ها تنظیم شود) هر پارگراف یک عنوان نیاز دارد

٥ تهیه فهرست تفصیلی

٦ تعیین نسبت عناوین در فهرست (در این مرحله می توانید از تقریر خود کمک بگیری چون شما قبلا این کار را در تقریر نویسی انجام داده اید.)

۷ حذف قسمت های تکرار، بی ربط یا خارج از موضوع و نامفهوم.

۸ بررسی تقدم و تأخر مطالب با توجه به تدریس استاد و اصلاح فهرست تفصیلی

بخش دوم: نوشتن متن نهایی

۱ نگارش متن با توجه به فهرست تفصیلی اصلاح شده و بازبینی متن تعابیر استاد ذیل هر عنوان

۲ اضافه کردن بخش های مورد نیاز برای تقویت و ارتقای سطح علمی نوشته و راحتی در دسترسی به نکات مورد اشاره استاد. (ابهام زدایی و تنظیم عبارت های نگارش شده)

۳ پارگراف بندی و تنظیم ضرباهنگ محتوایی اثر

٤ بررسی ارجاعات، پاورقی ها و اصطلاحات یا نقل قول های درون متن

٥ فهرست بندی درس

٦ مرور نهایی

بخش سوم: ویراستاری محتوایی

◈ بخش چهارم: ویراستاری فنی و ادبی